

**JAPONCA ÖĞRETİMİNE KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT BİLİMİNİN KATKISI:
MURAKAMI'NİN "ÂŞIK SAMSA" ÖYKÜSÜ ÖRNEKLEMİ***

AYTEMİS DEPCI

Dr. Öğr. Üyesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Hatay, Türkiye
aytemis.depci@iste.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-6536-9584

Makale Geliş Tarihi: 16/06/2022

Makale Kabul Tarihi: 22/06/2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Depci, A. (2022). Japonca öğretimine karşılaştırmalı edebiyat biliminin katkısı: Murakami'nin "Âşık Samsa" öyküsü örnekleme, *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(49), 222-235.

Öz

Çağdaş Japon yazar Haruki Murakami'nin eserleri ile ilgili çeşitli edebî çalışmalar bulunmakla birlikte, bunların çok azı Murakami'nin metninin bir ders materyali olarak nasıl kullanılacağı üzerinde durmaktadır. Bu çalışmanın amacı Japonca filoloji sınıflarında veya Karşılaştırmalı Edebiyat bölümlerinde kısa öykü incelemesinin gerçekleştirileceği derslerde yabancı dil öğrencilerinin bir öyküye edebi eleştiri bağlamında nasıl yaklaşabilecekleri hususunda bir örnek oluşturmaktır. Böylece öğrencilerin yorum yeteneklerini artırılmasının yanı sıra karşılaştırmalı edebiyat biliminin araştırma yöntemlerini kullanarak edebi eleştiri becerilerinin geliştirmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda Murakami'nin Âşık Samsa öyküsü Kafka'nın Dönüşüm adlı eseri ile karşılaştırılarak metne bağlı inceleme yöntemi ve hesaplaşmacı inceleme yöntemi ile irdelenmiştir. Her iki eserdeki benzer olay örgüsü, tema, sembol ve motifler karşılaştırmalı olarak çözümlenirken zaman – mekân kullanımındaki benzerlik ve farklılıklar da tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak eserde Murakami'nin Kafka'nın Dönüşüm eserine gönderme yaparak bireyin kendi insanlığına yabancılaşmasını vurguladığı çıkarımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Haruki Murakami, karşılaştırmalı edebiyat, metinlerarasılık kuramı, Franz Kafka, Dönüşüm.

**BENEFITS OF COMPARATIVE LITERATURE IN TEACHING JAPANESE: MURAKAMI'S
STORY "SAMSA IN LOVE"**

Abstract

Although there are various literary studies on contemporary Japanese author Haruki Murakami's works, only few of them focus on how to use Murakami's texts as a course material. The aim of this study is to set an example on how second language learners can approach a story in terms of literary criticism in the courses where short story analysis will be carried out in Japanese philology classes or Comparative Literature departments. Thus, this study not only

* Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Ayrık Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

intends to enhance the interpretation skills of the learners, but also improve their literary criticism skills by using the research methods of comparative literature. In this context, Murakami's Samsa in Love was compared with Kafka's Metamorphosis and analyzed with textual analysis method and reckoning method. While the similar plots, themes, symbols and motifs in both works were analyzed comparatively, the similarities and differences in the use of setting time and space were also tried to be determined. As a result, it has been deduced that the alienation of the individual from his own humanity is emphasized by referring to Kafka's Metamorphosis in Murakami's work.

Keywords: Haruki Murakami, comparative literature, intertextuality, Franz Kafka, Metamorphosis.

Giriş

Yabancı dil ya da ikinci dil öğretiminde özellikle okuma becerisini iletmek için edebîmetinler üzerinde çalışmanın önemi bilinmektedir. Japoncanın yabancı dil olarak öğretiminde, Japonya'ya ilişkin çeşitli kültürel, sosyal ve edebî unsurları tanıtmak için uygun metinler arasından şiire kıyasla daha düz bir dilsel üslup içeren ve romana kıyasla daha kısa bir anlatıdan oluşan kısa öykülerden faydalanmak mümkündür. Bununla birlikte kısa öyküler, sözcük, dil ve üslup açısından zengin bir yapıya sahip oldukları için Japonca öğrencisi için yararlı ve farklı bir kaynak olarak kullanılabilir.

“Yabancı dil öğretimi izlencelerinde edebiyat öğretimi ya da edebî metinlere yer verilmesi bir zorunluluktan öte bir tercih gibi gözükse de eğitsel açıdan, edebî metinlerin yabancı dil öğretimindeki önemi yadsınamaz. Bu nedendir ki yabancı dil öğretimindeki birçok yaklaşım, öğretimi destek kaynakları olarak edebî metinlere yer vermektedir.” (Günday, 2009, s. 149). Ancak, Türkiye'deki üniversitelerin Japonca filoloji bölümlerinde Japonca öğretiminde kullanılan yöntemlerin genellikle kısa öykülere gerektiği kadar önem vermedikleri görülmektedir. Bununla birlikte kısa öykülerin ders materyali olarak çoğu zaman geleneksel dilbilgisi çeviri yöntemi ile sadece çeviri amaçlı olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Oysa kısa öyküler, o toplumun düşünce yapısı ile kültürünü yansıttığı gibi öğrencilerin irdeleme ve özümseme yeteneklerini de geliştirir.

Japoncanın ikinci dil olarak öğretiminde edebî metinler arasından kısa öykülerin kullanımı öğrencilerin dil kazanımlarını artırmakla kalmaz aynı zamanda öğrencileri hedef dilin edebiyatı ile tanıştırmak, onların temel anlama ve yorumlama yeteneklerini de geliştirir. Çalışma, edebiyatın ve kısa öykülerin yalnızca çeviri materyali olmaktan çıkarılması ve öğrencilere edebî zevk kazandıracak ve edebî yaklaşımların kullanımını gösterecek yeni bir kaynak olarak kullanılması açısından önemlidir.

Japonca derslerinde popüler kültürün kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Dünyaca tanınan ve çeşitli dillere eserleri çevrilen popüler kültürün önde gelen yazarlarından olan Haruki Murakami'nin eserlerini dilinin akıcılığı ve üslubunun sadeliği nedeniyle ders materyali olarak kullanmak mümkündür. Ancak Murakami'nin kullandığı izlekleri tanımak, tercih ettiği metaforları yorumlayabilmek ve fantezi ile gerçeklik arasındaki izdüşümleri saptayabilmek, yazarın öykülerini sınıfta öğretmek bağlamında çeşitli güçlükler doğurmaktadır. Murakami'nin kısa öykülerini Japonca ders materyali olarak öneren araştırmacılar arasında bulunan Pugh, yazarın öykülerinin Japon tarihi ve sosyal olaylar hakkında ayrıntılı ön bilgi gerektirmediğine ve bu nedenle, orijinaliyle birlikte çevirisi sağlandığı takdirde orta ila ileri düzeydeki öğrenciler için yararlı olabileceğine vurgu yapmaktadır (2010, s. 2, 3). Bu çalışmada Japonca edebiyat veya

metin inceleme derslerinde kısa öykü öğretimi bağlamında Murakami'nin metinlerinin bir ders materyali olarak incelemenin farklı bir yolu ele alınacaktır.

Özellikle üniversitelerin Japon dili ve edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrenciler için edebiyat ve kısa öykü öğretiminde uygulanabilecek yöntemlerden birisi de edebi yaklaşımlardır. Orta ve ileri düzeydeki Japon dili ve edebiyatı sınıflarında, kısa öykü çalışmaları sınıf içi tartışmalar, karakter analizi, olay örgüsü gibi edebi çözümleme içeren çalışmalar ve edebi yaklaşımların da öğretilmesi yapılabilir. Böylece kısa bir öykünün farklı çözümleme ve eleştiri yöntemleri ile incelenmesi sayesinde öğrencilerin entelektüel bir bakış açısı geliştirmeleri sağlanacaktır. Bu çalışmada karşılaştırmalı edebiyat çalışması bağlamında metinlerarasılık kuramı ile inceleme yapılacak, bu yöntemle Murakami'nin *Âşık Samsa* 「恋するザムザ」 (2013) adlı öyküsü Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eseri ile karşılaştırmalı olarak irdelenecektir. Bu çalışma Japoncanın ikinci dil olarak öğretiminde kısa öykü kullanımının ve bir eseri edebi kuramla incelemenin dil öğrencilerinin yorumlama ve anlama yetilerini geliştirmede kalıcı kazanımlar getirme yollarından birine işaret etmektedir. Bu karşılaştırmalı çalışmada Murakami'nin öyküsünde Kafka'nın eserinin nasıl alımlandığı tartışılırken Murakami'nin öyküsündeki izleklere açıklama getirilmeye çalışılacaktır.

Yöntem

Çoğu edebiyat eserinde metinlerarası ilişkiler bulmak mümkündür. Bilindiği üzere metinlerarasılığın en öne çıkan niteliklerinden biri de yazarın kendinden önce üretilmiş diğer eserler ile özellikle bunu hedef alarak ve isteyerek bağlantı kurmuş olmasıdır. Kristeva'nın belirttiği üzere her metin, diğer metinlerin özümsemesi ve dönüştürülmesidir (1986, s. 85). Metinlerarasılığın başat özellikleri arasında bir yazarın benzer konu, sembol ve motifleri kullanarak yarattığı eserinde metinlerarası bağlantılar ile yeni bir anlam üretmek bulunmaktadır. Yeni eserdeki üretilen anlam yazarın kullandığı benzer metafor, sembol ve temalar yoluyla metinlerarası göndergelere dayanarak ortaya çıkarılır. Allen'in da belirttiği gibi bir metni yorumlamak, anlamlarını keşfetmek ve metinsel ilişkilerin izini sürmek için metinlerarası ilişkiler ağına girmek gereklidir. Böylece okuma eylemi, metinler arasında hareket etme süreci haline gelir (Allen, 2000, s.1). Metinlerarası göndergeleri yorumlayabilmek her iki metne de hâkim olmayı gerektirdiğinden karşılaştırmalı edebiyat verilerinden yararlanılarak bir çözümleme yapmak mümkündür.

Edebiyatı bir bütün olarak ele alan ve edebiyatın uluslararasılığına vurgu yapan karşılaştırmalı edebiyat biliminin temelinde dünya edebiyatının bulunduğunu ve farklı milletlerin klasik eserlerinin insanlığın ortak hazinesini oluşturduğunu belirten Aytaç'ın da vurguladığı gibi bu bilimin en önemli görevi "farklı dillerde yazılmış iki eseri konu, düşünce ya da biçim bakımından incelemek; ve bunların ortak, benzer ve farklı yanlarını tespit etmek, nedenleri üzerine yorumlar getirmektir" (Aytaç, 2003, s. 7).

Bu çalışmada karşılaştırmalı edebiyat biliminden faydalanılarak Murakami'nin *Âşık Samsa* adlı eseri Franz Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eseri ile mukayese edilerek incelenmiş ve bu bağlamda metinlerarası ilişkilere bakılmıştır. Karşılaştırmalı edebiyatın farklı inceleme yöntemleri arasından bu çalışmada öncelikle "metne bağlı inceleme" yöntemi ele alınmıştır. Aytaç'ın *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi* adlı kitabında ele aldığı inceleme yöntemleri arasında bulunan ve edebi eseri bir metin olarak değerlendiren "metne bağlı inceleme" yönteminde eser öz ve biçim bakımından incelenir. Motife ve temaya ağırlık veren bu yöntemde nasıl sorusuna cevap aranırken zaman ögesinin de anlatıda özel olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Aytaç, 2003, s. 99-101). Ayrıca, Aytaç'ın "Hesaplaşmacı İnceleme" (2003, s. 98) olarak belirttiği yöntemden de faydalanılacaktır. Hesaplaşmacı incelemede yazarın başka yazarların metinleri ile kendi eserinde

kurduğu ilişkiler irdelenir. Böylece Murakami'nin anlatısının Franz Kafka'nın *Dönüşüm* eseri ile olan metinlerarası ilişkileri tespit edilecektir.

Metinlerarasılık kuramında kullanılan teknikler arasında alıntı, gönderge, koalj, pastiş, anıştırma ve yeniden üretim sayılabilir. Gönderge, eserin içerik bilgisi verilmeden sadece eserin ya da yazarın adının belirtildiği metinlerarası bir tekniktir. Aktulum'un belirttiği gibi gönderge doğrudan anmadır (Aktulum 2014: 87). Metinlerarasılıkta sıklıkla kullanılan anıştırma ise örtük bir göndergedir. "Anıştırma, bir sözcüğün alıntılanması ya da başka bir yapıtın, kimliği söylenmeden ya da açıkça bildirilmeden anılmasıdır"(Aktulum 2014: 88). Yeniden üretim olarak adlandırılan teknik ise "bir eserin olay örgüsünü veya şablonu alarak onu başka bir eserin omurgası olarak kullanmak" amacını taşır (Aktulum 2014: 198). Dolayısıyla, "her metin bir alıntılar mozaigi gibi oluşur, her metin kendi içinde başka bir metnin eritilmesi ve dönüşümüdür" (Aktulum, 1999, s.44). Son olarak metinlerarası teknikler arasında bulunan kolaj ise "daha önce var olan yapıtlardan, nesnelere, iletilere belli sayıda unsuru alıp, yeni bir yaratı içine sokmak" olarak tanımlanabilir (Aktulum, 1999, s.222). Bu çalışmada metinlerarası unsurlardan gönderge, anıştırma ve yeniden üretim ile oluşturulan görünümler üzerinde durulmuştur.

Bulgular: Eserlerin çözümlenmesi

İkinci dil olarak Japonca öğretilen Filoloji sınıflarında ya da Karşılaştırmalı Edebiyat bölümlerinde aşağıdaki sorulara odaklanarak bir çözümlenmenin nasıl yapılacağı üzerinde durulabilir. Bu çalışmada Murakami'nin *Âşık Samsa* öyküsünün Kafka'nın *Dönüşüm* eseri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesini amaçladığından her iki eser için aşağıdaki başlıklar ele alınır:

1. Öykünün olay örgüsü nasıldır?
2. Öykünün izleği nedir?
3. Öyküdeki motif ve semboller nelerdir?
4. Karakterler
5. Mekân
6. Zaman
7. Anlatıcı ve bakış açısı

Olay örgüsü

Dönüşüm'deki olay örgüsü

Öyküyü genel itibariyle üç bölüme ayırmak mümkündür. Birinci bölüm, Gregor Samsa'nın bir sabah uyandığında kendini yatağında kocaman bir böceğe dönüşmüş olarak bulması, bu durumu idrak etmeye çalışması, her şeye rağmen işe yetişebilmek için yataktan çıkmaya çabalaması ile başlar (Kafka, 2015, s. 11-27). Samsa'yı odadan çıkarmak için ikna etmeye çalışan aile bireyleri ve Müdür Bey'in ondaki değişikliği fark ederek yaşadıkları hayal kırıklığı anlatılmaktadır (Kafka, 2015, s. 28-33). Ayrıca bölümün başında odasından çıkmaya zorlanan Gregor'un odasına zorla kapatılması ve babasının ona şiddet uygulaması tasvir edilir (Kafka, 2015, s. 34-36). Eserin ikinci bölümünde ise, odasının boşaltılması, kız kardeşinin Gregor'a bakması, babasının karşısındaki aciziyeti ve babasının Gregor'a elma fırlatması işlenmektedir (Kafka, 2015, s. 38-64). Eserin son bölümde ise Gregor'un artık odasında zorla tutulmaması, eve taşınan üç kiracı bay, kız kardeşinin Gregor'dan kurtulmak için aile bireyleri ile görüşmesi ve Gregor'un ölümü anlatılmaktadır(Kafka, 2015, s. 66-92).

Âşık Samsa'daki olay örgüsü

Âşık Samsa ise Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eserindeki başkişinin tersine Gregor Samsa adlı bir insana dönüşen ve iki bacağı üzerinde yürümeye çalışan bir karakterdir. İçerisinde sadece yataktan başka bir şey olmayan ve penceresi tahtalarla kapatılmış bir odada uyanan, günlük rutin

işlerini bile yapamayan ve etrafında olup biteni anlamlandıramayan Âşık Samsa (Murakami, 2016, s. 177-182), *Dönüşüm'deki* böcek olan Samsa gibi bedenine ve dış dünyaya yabancılaşmıştır. Murakami metinlerarasılıktaki yeniden üretim tekniği ile Kafka'nın uzun öyküsü olarak nitelendirebileceğimiz *Dönüşüm* adlı eserini kurgusal bir oyuna dönüştürerek yeniden kaleme almıştır. Murakami kolaj tekniğini kullanarak başkişisini Gregor Samsa olarak adlandırır. Ancak Murakami'nin başkişisi Gregor Samsa olmaktansa günebakan veya balık olmayı yeğlemektedir (Murakami, 2016, s. 182). Samsa bedenini hareket ettirmeyi ve insanlarla iletişim kurmayı öğrenmek zorundadır. *Dönüşüm'deki* Gregor Samsa'nın aile bireyleri evde bulunmasına rağmen Âşık Samsa'nın ailesi etrafta yoktur. Babası ve birkaç ağabeyi ile anahtarçılık işiyle meşgul olan kambur bir kız Samsaların evine bozulmuş bir kilidi tamir etmeye gelir (Murakami, 2016, s. 189). Sonradan Gregor Samsa evdeki bozuk kilidin kendi odasına ait olduğunu ve ailesinin onu oraya hapsedmiş olduğunu fark etse de bunun nedenini anlayamaz. Gregor kızla konuştuğuça ona karşı ilgi duymaya başlar ve onu tekrar görebilmeyi diler gelir (Murakami, 2016, s. 190-201).

İzlek

Her iki öyküde de Gregor Samsa'nın dönüşümü ele alınmaktadır. Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eserinde bilinmeyen bir sebeple Samsa böceğe dönmüştür. Murakami'nin *Âşık Samsa* isimli öyküsünde ise geçmişi ile ilgili hiçbir şey hatırlamayan başkişi Gregor Samsa adında bir insana dönmüştür. Her iki başkişi de yaşadıkları dünyaya yabancılaşmış, dış dünyayla bağları kopmuş ve odalarına hapsedilmiştir.

Ayrıca, Murakami bu eseri kaleme alacağı zaman öncelikle 'Koizuru Zamuz' 「恋するザムザ」 (*Âşık Samsa*) başlığını oluşturmuş ve oradan nasıl bir hikâye yazsam diye düşünerek Kafka'nın orijinal hikâyesi olan "Dönüşüm"ünü yeniden okumadan uzun zaman önce okuduğu belirsiz anılarının izini sürerek bu hikâyeyi ortaya çıkardığını belirtmiştir (Murakami, 2013, s. 365). Dolayısıyla bu iki eseri karşılaştırmalı olarak incelerken Murakami'nin Kafka'nın eseri ile bir bağ kurarak bu eserdeki başkişiyi farklı bir son hazırladığını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ayrıca Murakami yeniden üretim tekniğini kullanarak Kafka'nın eseri ile kendi iradesiyle istemli olarak metinlerarası bir ilişki kurmuştur.

Dönüşüm'deki izlek

Kafka, öyküsünde bir sabah uyandığında nefret edilen bir böceğe dönüştüğünü gören Gregor Samsa'nın talihsiz kaderini ele almaktadır. Ailesinin geçim yükünü omuzlayan Gregor Samsa'nın ruh sağlığı tamamen çökmüştür. Yaşadıklarının baskısı altında ezilen ve isyan edemeyen Samsa böceğe dönüşerek gerçeklerden kaçmak ve kendini izole etmek istemektedir. Geçirdiği dönüşüm Gregor ile etrafındakiler arasında büyük bir psikolojik mesafe yaratmıştır. Ailesi Gregor'u dışlayarak onu yalnızlaştırır. Satır ve Bal'ında belirttiği gibi "toplum kendisinin organik tümleşikliğinden farklılaşanı kusarak dışarı atmaya çalışır ki Gregor'a ailesi tarafından yapılan da tam olarak toplum tarafından gerçekleştirilen bu kusma eylemidir. Çünkü Gregor, toplumun yani bir bağlamda mikro toplum olan ailenin, kaidelerinden uzaklaşmıştır, farklılaşmıştır ve toplum için tehdit unsuru olarak görülmektedir" (2018, s. 197). Gregor'un değişimi onu aile üyelerinden -aslında genel olarak insanlıktan- tamamen uzaklaştırmıştır. Soylu'nun da (2015) vurguladığı gibi Gregor maruz kaldığı aile baskısı yüzünden bu hâle gelmiştir. Gregor çalışmadığı ve artık ailesine bakmadığı için ailesi Gregor'dan uzaklaşır ve hatta ondan kurtulmak isterler. "Oysa Gregor'u yine eskisi gibi insan hâline çevirecek tek şey ona karşı gösterilecek insanca bir muameledir, ancak Gregor hiçbir zaman bu muameleyi bulamaz" (Soylu, 2015, s. 327). Öykünün ana teması toplumun kalıplarına uymayarak dışlanan bireyin

yabancılaşması ve başkalaşarak bu baskıdan kurtulmaya çalışmasıdır. Ancak ne kadar çaba gösterirse göstereceği bu durum bireyin yabancılaşması ve kendini izole etmesi ile sonuçlanır.

Âşık Samsa'daki izlek

Kendini savunmasız hissedenden ve içinde büyük bir boşluk duyan bireyin çevresine yabancılaşması öykünün ana temasıdır. Çevresinden kendini izole etmiş, yalnız ve acı çeken bireyin duyduğu arzular öyküde işlenmektedir. Gregor Samsa'ya dönüşen bu birey etrafında ne kadar büyük felaketler gerçekleşse de yüreğinde birine karşı bir sıcaklık hissederek normal hayata dönmeyi öğrenmelidir.

Motifler

Ana temayı destekleyen ve her iki öyküde de bulunan ortak motifler çalışmada irdelenmiştir.

Dönüşüm'deki yaşamın absürtlüğü motifi

Öyküde absürt veya çılgınca mantıksız bir olay anlatılmakta ve bu da başlı başına hikâyenin rastgele, kaotik bir evrende işlediğini düşündürmektedir. Gregor'un dev bir böceğe dönüştüğünü keşfederek uyanması sadece olası değil, fiziksel olarak da imkânsızdır. Ayrıca, Gregor'un dönüşümünün nedeni öykü boyunca açıklanmaz. Öyküdeki bu olağanüstü durumun rastgele bir olay olarak ele alınması esere belirgin bir absürtlük kazandırır ve herhangi bir adalet sistemi olmadan işleyen mevcut düzenin ironik bir eleştirisini akla getirir.

Eserde hayatın anlamsızlığına yapılan vurgu ve çevresindekilerin Samsa'nın yaşadığı olağanüstü duruma karşı takındıkları kayıtsız tavırları bu absürtlük duygusuna katkıda bulunur. Karakterlerin alışılmadık biçimde sakin ve bu durumu kabullenici tavırları Gregor'un böceğe dönüşmesi kadar absürttür. Gregor da niçin böceğe dönüştüğünü sorgulamaz, yalnızca işi yüzünden başının belaya gireceği düşüncesiyle panikler fakat yaşadıklarını anlamlandırmak için hiçbir çaba göstermez. İlkılıç'ın da belirttiği gibi önceleri başına gelen olayların ciddiyetini anlayamayan Gregor "geçirdiği dönüşümü, öykünün ilerleyen bölümlerinde bir dizi diğer dönüşümler eşliğinde kabullenmek zorunda kalır" (2020, s. 387).

Dönüşüm'de zihin-beden karşıtlığı motifi

Gregor'un dönüşümden sonra dış görünüşü tamamen değişse de zihni değişmeden kalır. Ancak bu durum zihin ve beden arasında bir uyumsuzluk yaratır. Örneğin yatağından kalkarken kendini zorlayarak dik durmak ister (Kafka, 2015, s. 17-19). Daha önce sevmediği bayat ve bozulmuş olan yiyecekleri yemeye başlar (Kafka, 2015, s. 42-43). Ayrıca, hiçbir şekilde yapamayacağı gerçeğine rağmen işe gitmeyi düşünür (Kafka, 2015, s. 30). Özünde insan aklıyla düşünmeye devam etse de artık insan bedenine sahip olmadığı için ilk başta bu durum bazı uyumsuzluklar deneyimlemesine neden olur.

Gregor gitgide daha çok bir böcek gibi davranmaya başlar, insanlığını da hiçbir zaman tamamen kaybetmediği için çelişki yaşar. Grete ve annesi Gregor'un odasındaki mobilyaları taşıdıklarında bu çatışma doruğa ulaşır (Kafka, 2015, s. 54-58). Eşyaların çıkarılması ile odada daha rahat hareket edebilecektir ama bir insan olarak önceki yaşamını temsil eden eşyalarının hayatından çıkarılması duygusal bir mahrumiyete de sebep olacaktır. Bu yüzden hem fiziksel hem de duygusal tatmini aynı anda elde edemez. Başka bir deyişle, yaşadığı bu karşıtıktan dolayı insanlığından tamamen vazgeçemez.

Eser boyunca son derece sembolik ve derin bir psikolojik sorun betimlenmektedir. Kafka'nın sağlığının zayıf olması ve kişisel hayatında deneyimlediği sorunlarının yol açtığı güvensizlikler nedeniyle yazarın fiziksel bir değişiklik arzulayacak kadar bedeni ile sorun yaşayan kişilerde kendini gösteren beden dismorfik bozukluğuna sahip olduğu düşünülebilir. Böceğe

dönüşen ve bu yüzden herkesin ondan öğrendiği Gregor Samsa'nın öyküsü yazarın kişisel sıkıntılarının dışı vurumu gibidir. Bunun yanı sıra Yahudi bir ailenin ferdi olan Kafka, İslamiyet'i kabul etmiştir. Bu tercihi nedeniyle gerek Hıristiyan gerekse Yahudiler tarafından dışlanmıştır. *Dönüşüm'deki* Gregor Samsa aslında Kafka'nın ta kendisidir.

Âşık Samsa'da yaşamın absürtlüğü motifi

Murakami'nin öyküsünde Gregor, bir hamamböceği olarak yaşadığı talihsiz döneme ilişkin hiçbir hatırası olmadan bir gün bir insan olarak uyanır. Murakami'nin öyküsünde de başkişi uyandığında neden Gregor Samsa olduğu hakkında bir bilgiye sahip değildir. 「ザムザになる前には、自分はいったい誰だったのだろうか？何だったのだろうか？しかしそれについて考え始めると、意識がどんより重くなった。」”Samsa olmadan önce kendisi kimdi? Acaba neydi? Ancak düşünmeye başlayınca bilinci ağırlaştı”[†] (Murakami, 2016, s.178). Gregor Samsa'ya dönüşmeden önce ne ya da kim olduğu hakkında bilgisi olmadığı gibi bir insan olarak neden böyle bir değişikliğe maruz kaldığı hakkında da bir fikri yoktur. Örneğin bir giysinin nasıl giyileceğini bile bilmemesi öyküye absürtlük katmaktadır. Zaman içinde yavaş yavaş Gregor'un bir insan olarak kendini keşfetmesi gerekmektedir. Ayrıca dışarıda savaş yüzünden büyük bir kargaşa yaşanırken Gregor'un ebeveynlerinin kapının kilidi bozuk diye çilingir çağrımları ve dahası evde bulunmamaları öyküye hem belirsizlik hem de absürtlük katmaktadır. Murakami'nin eserinde en çok başvurduğu metinlerarası unsur göndergelerdir. Ebeveynlerin Samsa'nın durumuna olan ilgisizliği ile yazar anıştırma tekniğini kullanmıştır. Gregor'un bir insan olarak toplumda var olmayı öğrenmesi Kafka'nın başkişisine ironik ve zıt anlamlı bir gönderme yapmaktadır. Kafka'nın Samsa'sı yabancılaştığı toplumda böceğe dönüşerek yok olurken tam aksine Murakami'nin Samsa'sı insan olmayı öğrenerek bulunduğu toplumu kabullenip tekrar yaşama tutunma gücü bulur.

Âşık Samsa'da zihin-beden ve beden-yürek karşıtlığı motifi

Bedenine yabancılaşan Murakami'nin Samsa'sı ise neden bir balık ya da günebakana dönüşmediğini sorgular. Çirkin, savunmasız ve kolayca zarar görebilecek bu bedene alışması güçtür. En başından iki bacağı üzerinde yürümeyi öğrenmek onun için bir eziyet hâlini almaktadır. Hayvanlara özgü dürtüler ile hareket etmekte ve henüz bir insan gibi etrafını anlamlandıramamaktadır. Dolayısıyla Murakami'nin Samsa'sı da hayvani dürtüler ile hareket eden ancak bir insan bedenine sahip olan bir karakter olarak çatışma yaşamaktadır. Burada da Kafka'nın eserine karşıt anlamda bir anıştırma yapılmaktadır. Kafka'nın Samsa'sı böcek vücuduna alışmaya çalışan ancak insan zihnine sahip bir karakter olduğu için Murakami'nin Samsa'sının tam tersi bir bocalama yaşamaktadır. Lâkin Murakami Gregor'a insan olmanın ne olduğunu yeniden keşfedebilmesi için yeni bir olanak sunar. Bu bağlamda dönüşüm, başkişi için kendini bulma yolculuğu gibidir. Murakami, öyküsünde iki dışlanmış insanın hayatlarını kesiştirir. Çalkantılı savaş zamanlarının ortasında, ortadan kaybolan ebeveynleri Gregor'un odasının kilidini tamir ettirmek için çilingir çağırmıştır. Kilidi açmak için eve kambur bir kız gelir. Nishitaya'nın da belirttiği gibi vücudunun alışmadığı davranışlar nedeniyle kaslarını inciterek odasından çıkıp çilingir kız ile etkileşime girince, insan dışı davranışları sosyalleşmiş insan benzeri davranışlara dönüşür (Nishitaya, 2017, s. 115). Kısa süre önce insan formuna dönen Gregor kambur kızdan hoşlanınca kızın fiziksel anormalliğine rağmen bir erkek olarak elinde olmadan kadının görünümünden etkilenir ve bunu gizleyemez. Ancak bu durumun bedeni ile ilgili değil kalbi ile ilgili bir sorundan kaynaklandığını belirtir. Murakami fiziksel olan beden ile manevi olan yürek arasında bir çatışma kurar. Yazar burada insanın hayvani içgüdülerine vurgu yapmaktadır.

[†] Çeviri araştırmacı tarafından orijinali ile karşılaştırılarak revize edilmiştir..

Kambur kız, Gregor'un fiziksel dürtülerine gücendir, ancak Gregor kızı kendi vücudunun fiziksel tepkilerinin farkında olmadığına ve konuşabilmeleri için onu tekrar görmeyi çok istediğine ikna eder. Öykünün sonunda böcek olmanın getirdiği içgüdüleri unutan Gregor'un bir insan olmayı tekrar öğrenmek istediği ve beden-zihin birlikteliğini yeniden kurmak istediği çıkarımı yapılabilir. Ayrıca savaşın hâkim olduğu bir ortamda resmedilen öykü insan-hayvan karşıtlığına da göndermede bulunmaktadır. Nishitaya'nın da vurguladığı gibi insanları öldürerek canavara ve hayvana dönüşen insanlara karşılık, gerçekte böcek olan Samsa kimseyi öldürmeden bu dünyayı öğrenmeye ve algılamaya uğraşmaktadır. İnsanlar ve hayvanlar arasındaki sınırların belirsiz olduğu bir dünyada Samsa, aslında insan gibi yaşamaya çalışır (Nishitaya, 2017, s.117).

Semboller

Her iki eserde de öne çıkan semboller aşağıdaki gibidir.

Dönüşüm'de sembol olarak kürklü kadın resmi

Gregor, duygusal olarak tatmin olmak için umutsuzca odasındaki kürklü kadın resmini saklamak ister: "Gregor, resme sıkıca yapıştı; onu vermeyecekti. Resmi vermektense, sıçrayıp Grete'nin suratına atlamayı tercih ederdi" (Kafka, 2015, s. 59). Aslında resim bir sembol Gregor'un özel yaşamındaki yalnızlığına bir göndermede bulunmaktadır. Gregor'un iç dünyasını ve yalnızlığını yansıtan resim otoritenin baskısı altında ailesinin geçimini omuzlamaktan yorulan başkışının aşk veya cinsellik yaşayamadığını sembolize etmektedir.

Aşık Samsa'da kilit sembolü

Dönüşüm öyküsünde de kilit sembolü kullanılmakla birlikte *Âşık Samsa'da* kilit bir sembol olarak daha dikkat çekicidir. Gregor'un odasının kilidi içeriden kırılmıştır ve kilidi tamir ettirmek üzere ailesi tarafından eve çilingir çağırılır. Şehirde tanklar dolaşırken ailesi boş bir odanın kilidinin tamirine neden bu kadar önem vermektedir? Gregor neden o odada kilitli tutulmak istenmiştir? Hem kilidin tamiri hem de Gregor'un kalbinin tamir edilmesi için Kambur Kız'a ihtiyaç duyulması kilidin Gregor'un kalbine ve benliğine ulaşan yolu sembolize ettiğini göstermektedir. Kilit aynı zamanda başkışının iç dünyasında gerçekleşen dönüşümü başlatan bir unsurdur.

Aşık Samsa'da kuşlar

Öyküde kuşlar fiziksel tehlikeyi haber veren bir sembol olarak kullanılmıştır. Gregor Samsa uyanır uyanmaz kuşların etini ısırmasından korkar. Kuşlar yüzünden endişelenen Gregor evden çıkarken Kambur Kızı uyarır. Eğer bir hafıza kaybı yaşamıyorsa belki de bir böcekten insana dönüştüğü için kuşlardan korkuyor olabilir.

Aşık Samsa'da ayçiçekleri ve balıklar

Gregor neden balık veya ayçiçeği gibi insan olmayan bir varlığa dönüşmediğini sorgular. Öyküde balık ve ayçiçeği sembolü insanın varoluşu ile zıtlık gösteren kavramlar olarak öne çıkmaktadır. Bu, insanlarla hayvanlar ve bitkiler arasında sürekli bir ilişki olduğunu gösterir. 「胸の奥がほんのりと温かくなった。そして自分や魚やひまわりでなかったことがだんだん嬉しく思えてきた。」 "Kalbinde bir sıcaklık hissetti. Kendinin bir balık ya da günebakan olmadığına gitgide daha çok sevinç duydu"(Murakami, 2016, s. 201). Gregor aşkı keşfettikten sonra bir balık ya da ayçiçeği olmadığı için mutludur, çünkü onlar gibi basit organizmalar, insanların hissettiği karmaşık duyguları hissedemezler.

Karakterler

Dönüşüm

Başkişi: Gregor Samsa. Ailesinin geçim yükünü omuzlayan bir pazarlamacı olan Samsa bir gün böceğe dönüşür. Böceğe dönüşmesinin ardından yeni bedenine uyum sağlamaya çalışırken çevresinden de izole olur.

Karşıt güç: Bay Samsa: Gregor'un babası, öyküdeki otoritedir ve sık sık Gregor'la çatışır. Okur, Gregor'un babasını Gregor'un bakış açısından görür. Gregor'u kendi borçlarını ödemek için aileyi geçindirmeye zorlar. Eserde baba çoğunlukla oğluna saldıran ve öncelikle parayla ilgilenen ve kaba bir adam olarak tasvir edilir.

Yardımcı kişiler: Yardımcı karakterler arasında kız kardeş Grete, anne, Müdür Bey, kiracılar ve hizmetçi kadın sayılabilir. Grete, Gregor hâricinde adı verilen tek karakter olması açısından dikkat çekicidir. Gregor'un bakıcısı görevini üstlenir ve bu bakıcı rolünde, gerçek anlamda Gregor'un tek temas ettiği insandır. Sadece anne ve Grete Gregor'a acır. Ancak daha fazla yetişkin sorumluluğu üstlendikçe Grete'nin Gregor'a olan bağlılığı azalır. Sonunda Gregor'dan kurtulmaları gerektiğine karar verir.

Müdür Bey, kiracılar ve hizmetçi kadın ise çatışmayı geliştiren ve öyküdeki temaya katkıda bulunan kişilerdir. Müdür Bey, Gregor'un iş hayatında yaşadığı baskıyı temsil eder. Kiracılar ailenin maddi sıkıntıları yüzünden bel bağladıkları kişilerdir ancak Gregor'u istemezler bu durum Gregor'un ölümüne giden olay silsilesini etkiler. Hizmetçi kadın ise Gregor'un odasını temizler ve aileye ölüm haberini mutlulukla verir. Ayrıca eve çağrılan doktor ve çilingirin geri gönderildiği bilgisi okur ile paylaşılmıştır ancak bu karakterler öyküde aktif olarak ortaya çıkmazlar.

Âşık Samsa

Başkişi: Gregor Samsa. İnsana dönüşmesinin ardından bedenine uyum sağlamaya çalışır. Murakami, başkişiyi böcekten insana dönüştürerek zıt anlamlı bir metafor yaratır. Murakami'nin Samsa'sı insan olmayı öğrenirken aynı zamanda içinde hissettiği derin boşluğu ve yürek acısını yeni tanıştığı Kambur Kız ile gidermek ister.

Yardımcı kişiler: Kambur kız ve öyküde aktif rol almayan ebeveynler yardımcı karakterler olarak düşünülebilir. Murakami'nin hikâyesinde Gregor'un aşk nesnesi olan Kambur Kız, Gregor'un kapısının kilidini onarmak üzere ebeveynlerin isteği üzerine eve gelir. Kızın fiziksel görünüşü yüzünden yaşadığı dışlanma ve aşağılanma, böcekten insana dönüşen ve hâlâ insan olarak sıkıntılar yaşayan Samsa'nın durumu ile benzeşmektedir.

Bir bakıma, talihsiz koşullar nedeniyle ebeveynler odaya kilitledikleri garip oğullarını artık kontrol edemez hale gelmiştir. Murakami'nin hikâyesinde ebeveynler aktif karakterler olarak yer almazlar. Murakami öyküsünde ebeveynlere odaklanmak yerine Gregor'un insan ırkına dönüşmüş olması ile ilgilenmektedir. Ayrıca mutfaktaki beş sandalye evde beş kişinin yaşadığına işaret etmektedir ancak kimlikleri hakkında bilgi verilmemektedir.

Mekân

Dönüşüm'de mekân

Dönüşüm adlı öyküdeki iç mekânlar arasında Gregor'un odası, oturma odası, mutfak ve ebeveyn yatak odası bulunmaktadır. Dış mekânlarda ise tren, Gregor'un odasından görülen sokak ve binalar sayılabilir. Eserde iç mekânlar betimlenirken, başkişinin duygu dünyasını yansıtan olumsuz özellikler ile tasvir edilir. Öykünün başında Gregor'un odası, iş hayatında kullandığı kumaş örnekleri gibi detayların bulunduğu sıradan bir insan odasıdır. Çalışma hayatında mutlu olmayan Gregor odasında kendisini baskı altında hissettiği için bu detaylara öyküde değinilmektedir. Daha sonra ailesi tarafından odasındaki eşyalar boşaltılır. Odadaki

eşyaların çıkarılması hem insan olmanın yarattığı baskıdan kurtulmaya hem de toplumdan daha fazla soyutlanmasına vurgu yapmaktadır. Samsa'nın odasından çıkışı ya da çıkarılması başkışının ailesinden izole edilmesi ile bağlantılıdır. İlkılıç'ın da üzerinde durduğu gibi dışlanan başkışı eserin sonunda dünya ile tamamen bağıni kopartır.

Eser kategorik olarak değerlendirildiğinde her üç bölümün sonunda Gregor Samsa'nın odasından çıktığı dikkati çekmektedir. "İlk iki bölüm sonunda görülen çıkışlar, gittikçe artan bir şekilde aileden ve diğer kişilerden dışlanan ve odasında izole edilen ana figürün dış dünyayla ilişki kurmak çabası mahiyetindedir. Üçüncü bölümün sonunda ise artık dış dünyayla tamamen ilişkisi biterek ölen Gregor, hizmetçi kadın tarafından süpürülerek çöpe atılır." (İlkılıç, 2020, s. 387)

Âşık Samsa'da mekân

İç mekân olarak Samsaların evi, Gregor'un odası, koridor, koridordaki dört kapı (Gregor'unki dâhil olmak üzere dört yatak odası), merdivenler, mutfak, yemek odası ve oturma odası bulunmaktadır. Dış mekân olarak savaş zamanı Prag sokakları ile evin önünden geçen cadde sayılabilir. Âşık Samsa'nın odası, *Dönüşüm*'deki Samsa'nın odasından farklıdır, çünkü Murakami'nin Samsa'sı sadece bir yatağa sahiptir ve pencere çerçevesi içeriden tahtalar ile kapatılmıştır. Ayrıca oturma odası *Dönüşüm*'de Samsa'nın odasıyla aynı kattadır, ancak *Âşık Samsa*'da alt katta bulunmaktadır. Ayrıca Gregor'un kendi odası haricindeki diğer odalar güzel döşenmiş ve derli topludur. Hatta cam vazolarda taze zambaklar bulunan odalar güneş ışığı almaktadır. Gregor'un odasının penceresi ise tahtalar ile kapatılmıştır, tahtalar arasında süzülen zayıf ışık dışında karanlıktır ve odada yatak dışında başka mobilya bulunmamaktadır. Gregor'un odasının karanlık ve diğer odaların aydınlık olarak tasvir edilmesi Gregor'un iç dünyasındaki sorunlara gönderme yapmaktadır.

Mekân unsuru, her iki öyküde de Gregor ile diğer aile bireylerini ayrıştırmak üzerine kurgulanmıştır ve her iki öyküdeki Gregor'un yabancılaştırılmasına vurgu yapar niteliktedir. Özellikle "kapı" metaforu, her iki öyküde de yabancılaşma ve izole edilmeye yapılan göndermeler ile paralellik göstermektedir. Murakami'nin kapı metaforu başkışının yeni gerçekliğe odaklanabilmesi için önceki düşünceleri ve anıları unutmasını sağlayan bir tetikleyici gibidir.

Her iki öyküde zaman unsuru

Her iki öyküdeki zaman kullanımında benzerlikler mevcuttur. *Dönüşüm*'de de Murakami'nin *Âşık Samsa* öyküsünde de bir sabah uyandıklarında başkışiler kendilerini dönüşmüş olarak bulurlar. *Âşık Samsa* öyküsü bu satırlar ile başlar: 「目を覚ますと彼はベッドの上でグレゴール。ザムザに変身していた。」 "Gözünü açtığında yatakta Gregor Samsa'ya dönüşmüş halde idi" (Murakami, 2016, s. 177). Aynı şekilde *Dönüşüm*'ün ilk satırları da başkışinin sabah saatlerinde yaşadığı dönüşüm ile başlar: "Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, yatağında devasa bir böceğe dönüşmüş buldu kendini" (Kafka, 2015, s. 11).

Ancak *Dönüşüm*'de vaka zamanı daha uzun bir süreye yayılmışken *Âşık Samsa*'da ise neredeyse bir gün içinde gerçekleşir. *Dönüşüm*'de ilk on dört gün anne ve babası Gregor'un odasına girmez (Kafka, 2015, s. 52). Babasını attığı elma yüzünden "bir aydan fazla süredir taşıdığı ağır yara" (Kafka, 2015, s. 66) Samsa'nın dönüşümünün daha uzun süreye yayıldığını işaret etmektedir. Zaman Samsa'nın yaşadığı travmayı ve geçirdiği dönüşümün seyrini göstermesi bakımından öyküye derinlik katar.

Ayrıca bilindiği üzere Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eseri Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesi olan 1912 yılında yazılmış olup 1915 yılında yayınlanmıştır. Dolayısıyla bu dönemdeki çalkantılı zamanların izlerini taşır. Heiya (2018), Murakami'nin öyküsünde geçen sahnenin Prag olarak belirtildiğini ancak dönem olarak Birinci Dünya savaşı zamanı değil 1968 yılındaki Çekoslovakya'daki silahlı müdahaleyi hatırlatan ve Prag Baharı denilen olayın esasında *Âşık*

Samsa öyküsünün arka planında gerçekleştiğini öne sürmektedir (Heiya, 2018, s. 116). Olayların sosyal ya da tarihi zamanının her iki öyküde farklı olması yazarların kendi yaşadıkları zaman dilimini yansıtır niteliktedir. Böylece her iki yazar da kendi dönemlerinde gözlemledikleri savaşa dair sorunları eserlerine kendi pencerelerinden aktarmışlardır. Nishitaya (2017, s. 115) da 1968 yılındaki yabancı bir tankın Prag'ı işgal etmeye geldiği Çek olayının *Âşık Samsa*'nın öykü dünyasındaki zamanı gösterdiğini belirterek her iki öyküdeki *Samsa* karakterinin başka bir dünyada aynı adı taşıyan insanlar olduğunu iddia etmektedir.

Anlatıcı ve bakış açısı

Her iki öykünün yazarı da sınırlı ilahi üçüncü şahıs anlatıcı (limited omniscient third person narrator) tekniğini kullanarak öyküdeki olayları yorumsuz bir tonda tasvir eder. Her iki öyküdeki anlatıcı, başkişinin düşüncelerine, duygularına ve eylemlerine odaklanarak yalnızca üçüncü kişi ağzından konuşur. Anlatıcı, sadece *Samsa*'nın gördüğü, duyduğu, hatırladığı veya çevresindeki gözlemlerinden yola çıkarak hayal ettiği olayları anlatır.

「ここがどこなのか、これから何をすればいいのか、ザムザには見当もつかない」 “Burası neresi, bundan sonra ne yapsa iyi olur, *Samsa*'nın hiçbir fikri yoktu” (Murakami, 2016, s. 178).

“Hem trene yetişse bile, patronun gazabından kaçamazdı; çünkü mağaza görevlisi beş trenini beklemiş, gelmediğini görerek durumu çoktan patrona rapor etmiş olmalıydı” (Kafka, 2015:14).

Yukarıda verilen alıntılarda her iki öykü de sınırlı ilahi üçüncü tekil şahıs anlatıma örnek teşkil etmektedir. Kafka'nın da Murakami'nin de anlatı bakış açısı, başkişi olan Gregor *Samsa*'ya odaklanır, ancak öykülerin anlatıcısı, anlatının içinde hâlihazırda bulunan bir karakter değil, olayların uzaktan tanığıdır.

Dönüşüm'deki anlatıcı, Gregor'un bakış açısından olayları aktardığı için Gregor'un ablası, babası ve annesinin duygu ve düşüncelerine tam olarak hâkim değildir. Ancak *Âşık Samsa*'da anlatıcı zaman zaman Kambur Kız'ın düşüncelerine de yer verdiği için sınırlı ilahi bakış açısı da kullanılmıştır. 「悪意もなさそうだ。たぶんうま く知恵が働かない」 “Kötü niyetli değil gibi. Muhtemelen biraz akli kıt” (Murakami, 2016, s. 194,195). Sınırlı ilahi anlatı tekniği[‡] ile yazar okuru yönlendirerek sorunu anlamasına yardımcı olur. Böylece okurun öyküdeki başkişinin durumunu daha iyi anlaması için uygun bir atmosfer yaratılır.

Tartışma/Sonuç

Bu çalışmada Japonca filoloji veya Karşılaştırmalı edebiyat bölümlerinde yapılacak öykü incelemesi örneği bağlamında çağdaş Japon edebiyatının önemli yazarlarından olan Haruki Murakami'nin *Âşık Samsa* öyküsü ile Praglı yazar Franz Kafka'nın kaleme aldığı *Dönüşüm* adlı eser karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir. Her iki eserdeki ortak tema ve motifler tartışılmış, kişiler, zaman, mekân ve semboller bağlamında benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak; *Âşık Samsa* ile *Dönüşüm* arasındaki benzerliklerin modern insanın yaşadığı yabancılaşma, izolasyon ve yalnızlık izleği etrafında toplandığı yargısına varılmıştır.

Âşık Samsa kurgusal düzlemde *Dönüşüm* öyküsünden izler taşır. Bunun yanı sıra *Âşık Samsa* öyküsü Kafka'nın *Dönüşüm* eserinin farklı bir son ile kurgulanmış hâli gibidir. *Âşık Samsa* böcekten insana dönüşerek eserin sonunda ölmek yerine aşkı bularak yaşama tutunmayı

[‡] Limited omniscience narration: Yazar ilahi bakış açısı ile üçüncü tekil şahıs anlatımı kullansa da anlatının perspektifini tek bir karakterin bakış açısıyla sınırlandırır. Örneğin yalnızca o karakterin iç düşüncelerini aktarmayı seçer.

seçmesi bakımından Kafka'nın Samsa'sı ile farklılık gösterir. Öte yandan *Âşık Samsa*, Kafka'nın eseri ile kurgusal yapı, dönüşüm metaforu, motifler, mekânın kullanılışı, izlek gibi unsurları yönünden dikkat çekici benzerlikler barındırmaktadır. Bu çalışmada ele alınan öykülerdeki başkişiler sıra dışı bir dönüşüm geçirmekte ve bu duruma uyum sağlamaya uğraşmaktadırlar. Öykülerde mekân sınırlı ve kapalı olarak tasvir edilmiştir. Her iki öyküde de zaman belirtilmemiş olsa da dönemselsel olarak birbiriyle tamamıyla örtüşmediği düşünülmektedir. *Dönüşüm* 1912'de Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesindeki çalkantılı dönemi yansıtırken, *Âşık Samsa* 1968 yılındaki Çekoslovakya'daki Prag Baharı denilen askeri bir harekâtın izlerini taşımaktadır. Ancak her iki öyküde başkişilerin dönüşümünün sabah uyandıklarında gerçekleşmiş olması öykülerin ortak noktası olarak dikkat çekicidir. Tüm bu benzerlik ve farklılıklardan hareketle Murakami'nin *Dönüşüm*'den ilham alarak yeniden kurgulayıp ortaya çıkardığı öyküsünde edebiyatın insanlığın ortak hazinesini yaratma gücünü gösterdiği ve insanlığın yabancılaşma ve yalnızlaşma gibi günümüzde de süregelen sorunlarının hâlen tartışıldığı sonucuna varılmıştır. Çağdaş Japon edebiyatının önde gelen isimlerinden olan Murakami'nin öyküsünde metinlerarası ilişkiler aramak ve esere karşılaştırmalı edebiyat bilimi penceresinden bakmak dünya edebiyatındaki bu eserin yazar üzerindeki etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışmanın üniversitelerin Japonca filoloji bölümlerinde kısa öykülerin edebi bir yaklaşım ile karşılaştırmalı olarak çözümlenmesine bir örnek teşkil ederek benzer konularda yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aktulum, K.(1999). *Metinlerarası İlişkiler*. Öteki Yayınları.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası İlişkiler*. Kanguru Yayınları.
- Allen, G. (2000). *Intertextuality*. Routledge, Taylor and Francis Group.
- Aytaç, G. (2003). *Karşılaştırmalı edebiyat bilimi*. Say Yayınları.
- Günday, R. (2009). Fransızca öğretmenliği izlencelerinde edebiyatın yeri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 139-154.
- Heiya A. 平野葵. (2018). 危険的状况と〈共鳴〉——村上春樹「恋するザムザ」とプラハの春——. 第7回村上春樹シンポジウム, (26-28 Mayıs 2018) (ss. 115-119), 瑞蘭国際出版.
- İlkılıç, Süreyya. (2020). Franz Kafka'nın 'Dönüşüm' adlı eserindeki dönüşümler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 385-396.
- Kafka, F. (2015). *Dönüşüm*. F. Dikmen (Çev.), Tutku Yayınevi.
- Kristeva, J. (1986). Revolution in poetic language. In T. Moi,(Ed.), *The Kristeva Reader* (pp. 89-136), Columbia University Press.
- Murakami, H. 村上春樹 (2016). *Kadınsız erkekler*. A.V. Erdemir (Çev.), Doğan Kitap.
- Murakami, H. 村上春樹 (2013). 「恋するザムザ」 『恋しくて—Ten Selected Love Stories』 村上春樹編・訳, 中央公論新社.
- Nishitaya, H. 西田谷 洋. (2017). 学術論文 自己・動物・倫理—村上春樹「自己とは何か」 「ポテトスープが大好きな猫」. *人間発達科学部紀要*, 12(1), 109—117.
- Satır M. E ve Bal E. (2018). Franz Kafka'nın Dönüşüm'ünde sosyal dışlanmışlık olgusu. *Folklor/edebiyat*, 24(96-4), 191-200.

Soylu, Ümit. (2015). Franz Kafka'nın Dönüşüm adlı eserinin uzun öykü ve televizyon filmi olarak karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55 (1), 325-342.

Extended Abstract

Introduction

It is observed that Japanese short stories and texts of prominent contemporary authors such as Haruki Murakami are mostly used for translation purposes in the Japanese philology departments in Turkish universities. However, these text have not been used as a course material for literary purposes decently. Short stories introduce learners to the literature of the target language and improve their basic comprehension and interpretation skills. The study is important in terms of using short stories as a new source in terms of giving literary pleasure to learners and applying literary approaches.

Methodology

Since there are too many literary approaches, this study, will focus on intertextuality theory in the context of comparative literature study and Murakami's *Samsa in Love* 「恋するザムザ」 (2013) will be examined in comparison with Kafka's *Metamorphosis*. Both works has been compared in terms of plot, main theme, motifs, symbols, characters, setting time and place, and narrator point of view.

Findings

Both stories deal with the transformation of Gregor Samsa. In Kafka's *Metamorphosis*, Samsa turned into an insect for an unknown reason. In Murakami's story, *Samsa in Love*, the protagonist, who does not remember anything about his past, turns into a person named Gregor Samsa. Both protagonists are alienated from the world they live in, their ties with the outside world are severed and they are imprisoned in their rooms. One of the common motifs in both works is the motif of absurdity. The reason for the protagonist's transformation in both works is not explained throughout the stories. The fact that this extraordinary situation in both stories is handled as a random event gives them a distinctive absurdity.

In *Samsa in Love*, the fact that Gregor does not even know how to wear a dress adds absurdity to the story. Gradually Gregor has to discover himself as a human being. In addition, while there is a great turmoil outside due to the war, the fact that Gregor's parents call a locksmith because of a broken lock, and their absense add both uncertainty and absurdity to the story. The emphasis on the meaninglessness of life increases this sense of absurdity.

Another common motif in both stories is the opposition of mind - body and heart. In *Metamorphosis*, although Gregor's appearance completely changes after the transformation, his mind remains unchanged. However, this creates a contradiction between his mind and body. Alienated from his body, Murakami's Samsa questions why he did not turn into a fish or a sunflower. Murakami's Samsa is also in conflict as a character who acts with animal impulses in a human body.

There are some prominent symbols in both stories. In *Metamorphosis*, the picture of the woman in furs as a symbol reflects Gregor's inner world and loneliness. Although the lock symbol is also used in Kafka's story, it is more striking in *Samsa in Love*. The need for the Humpback Girl for the repair of Gregor's heart and lock shows that the lock symbolizes the way to Gregor's heart and sense of self. The lock is also an element that initiates the transformation that takes place in the inner world of the protagonist. In *Samsa in Love*, birds are used as a symbol foreshadowing physical danger. The fish and sunflower symbol used in the story stand out as

concepts that contrast with the existence of human beings. After Gregor discovers love, he is happy that he is not transformed into a fish or a sunflower, because they cannot feel the complex emotions that people can feel.

There are striking similarities in the use of place in both stories. In *Metamorphosis*, inside of Gregor's room depicted with negative features reflects the emotional world of the protagonist. Removing the furniture in Gregor's room emphasizes both getting rid of the pressure of the human being and isolation from society. In *Samsa in Love*, on the other hand, apart from Gregor's own room, the other rooms are beautifully furnished and tidy. The window of Gregor's dark room is closed with boards. In addition, there is no other furniture in the room other than the bed. The depiction of Gregor's room as dark and other rooms as bright refers to the problems in Gregor's inner world. The space element is constructed on the separation of Gregor and other family members in both stories and emphasizes the alienation of the protagonists.

The use of time in both stories was compared. In both stories, Samsa wakes up one morning to find himself transformed. However, in *Metamorphosis*, events take place over a longer period of time, whereas in *Samsa in Love*, it takes place within a day. Although the time is not specified in both stories, it is observed that they do not completely overlap with each other periodically. While *Metamorphosis* reflects the turbulent period just before the First World War in 1912, *Samsa in Love* bears the traces of a military operation called the Prague Spring in Czechoslovakia in 1968.

As a result; It has been concluded that the similarities between *Samsa in Love* and *Metamorphosis* are gathered around the theme of alienation, isolation and loneliness experienced by modern individual. Based on these similarities and differences, it has been concluded that in his story, which Murakami reconstructed by being inspired by *Metamorphosis*, the ongoing problems of humanity such as alienation and isolation are still being discussed in the world literature.

Searching for intertextual relations in the story of Murakami, one of the leading names in contemporary Japanese literature, and considering his work from the perspective of comparative literature are significant in terms of revealing the effect of this cult work on the author. This study attempted to set an example for the analysis of short stories with a literary approach for the Japanese philology departments of universities and contribute to the other studies on similar subjects.